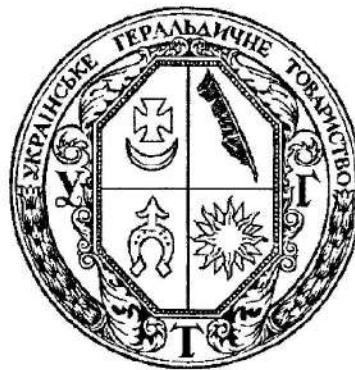

Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства

Головний редактор
Євген Чернецький

Біла Церква
2002

Тарас Вихованець

(Острого)

ХРОНІКА ОСТРОЗЬКОГО ФАРНОГО КОСТЬОЛУ ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ГЕНЕАЛОГІЙ ОСТРОЗЬКИХ МІЩАН

Залучення нових як документальних, так і наративних та епістолярних джерел є на сьогодні одним із пріоритетних завдань, які ставить перед собою українська генеалогія. Тільки планомірне розширення джерельної бази дозволить створювати вірогідні генеалогічні дослідження, що стосуються тих чи інших історичних періодів. Це значить, що перед дослідниками стоїть завдання опрацювання та введення до наукового обігу якнайширшого комплексу історичних джерел, що можуть бути цінними в тій чи іншій галузі генеалогії. Серед неопублікованих матеріалів досить важливими є ті, що зберігаються в закордонних, зокрема, польських архівах та відділах рукописів.

Одним із джерел, що, на мою думку, потребує пильної уваги дослідників, є акти Острозького фарного костюлу ("Akta kościoła farnego ostrogińskiego"). Вони зберігаються у Краківському воєводському державному архіві (Польща) у збірці "Архів Сангушків" під № 1031¹.

Перед тим, як перейти власне до самого джерела та його відомостей стосовно поставленої проблеми, варто ближче познайомитися з самою пам'яткою. Структура розглядуваних „Актів Острозького фарного (парафіяльного) костюлу” досить схожа на структуру діаріюшів або хронік: фактично, майже увесь текст розміщений у хронологічному порядку і над повідомленнями проставлено роки, що об'єктивно дає нам підстави називати це джерело не просто "актами", а "хронікою" Острозького фарного костюлу. Якщо бути ще точнішим, то варто було б іменувати джерело "Хроніка, що писалась при Острозькому фарному костюлі", оскільки не всі повідомлення, розміщені тут, стосуються виключно історії костюлу; іноді автор звертає увагу на події, що відбуваються у місцях досить віддалених від Острога. Проте для зручності посилуємося першою назвою. За якісним фактичним наповненням Хроніку можна віднести до узагальнюючих праць.

Архівна збірка князів Сангушків до 1917 року знаходилась у місті Славута (тоді – місто у Волинській губернії, тепер – районний центр у Хмельницькій області). Потім її було перевезено до м. Гумніська Тарновського повіту (Польща), де була резиденція Сангушків. На початку 40-х років архів потрапив до Кракова (Польща)².

Стосовно документального складу зібрання Сангушків початку ХХ ст., то чітку його характеристику дав головний хранитель цього архіву Б. Горчак у двох каталогах: каталозі рукописів³, у якому також розміщено нарис про архів Сангушків, та каталозі пергаментів цієї ж збірки⁴. Архів на сьогодні нараховує 1127 одиниць зберігання, більше 300 пергаментних грамот. До збірки, окрім іншого, входить велика кількість карт, планів маєностей князів Сангушків та майнових фінансових документів кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст.⁵

Автор, не маючи змоги залишатися у Кракові на довший час для дослідження, працював із копією цього джерела, лоб'язно наданою йому священником католицької парафії Успіння Пресвятої Діви Марії в Острозі, членом Острозького наукового краєзнавчого товариства "Спадщина" ім. князів Острозьких Вітольд-Йосифом Ковалевим, за що висловлює йому глибоку вдячність.

Хроніка виконана переважно польською мовою, хоча існують включення, іноді досить об'ємні, латинських текстів (арк. 136-137, 197-201 та ін.)⁶. Крім того, на арк. 2-4 автор цитує деякі джерела з історії Острозького костюлу паралельно двома мовами – староукраїнською (очевидно, мовою оригіналу джерела) та польською (переклад), а на арк. 300-301, знаходимо невеличкий текст, виконаний по-гебрейськи. Помітним є значне пересипання мови текстів, особливо тих, які описують період перших десятиліть ХVІІІ ст., латинськими формулами.

Серед почерків, якими написана Хроніка, виділяємо 9 основних, які позначасмо відповідно літерами латинського алфавіту, та низку другорядних. Докладніше на їх розгляді зупинятися не будемо. Скажемо лише, що вони є польськими скорописами періоду від ХVІ до поч. ХІХ ст.⁷.

¹ Wojewódzkie archiwum państwowe w Krakowie. – Archiwum Sanguszków. – Sekcja 1. – Sygn. 1031. – Akta kościoła farnego Ostrogińskiego.

² Ковальський М. П. Документи родинного фонду Сангушків Краківського Державного Воєводського Архіву як джерела з соціально-економічної історії України ХVІ-ХVІІІ ст. // Архіви України. – 1983. – №3. – С. 60.

³ Katalog rękopisów archiwum XX. Sanguszków w Sławucie / Ułożył i historię tegoż archiwum skreslił Bronisław Gorczak, konserwator zbiorów sławuckich. – Sławuta, 1902.

⁴ Katalog pergaminów znajdujących się w archiwum XX. Sanguszków w Sławucie (1284-1898) / Ułożył Bronisław Gorczak, konserwator tegoż archiwum. – Sławuta, 1912.

⁵ Ковальський М. П. Документи... – С. 60.

⁶ Тут і далі в круглих дужках подаються номери відповідних аркушів Хроніки.

⁷ Про це докладніше див.: Вихованець Т. Хроніка Острозького фарного костюлу як історичне джерело: Кваліфікаційна робота на здобуття академічного звання бакалавра історії. – Острого, 2000. – Рукопис // Архів кафедри історії Національного університету «Острозька академія».

Текст, найвірогідніше, почали писати у першій третині XVII ст.⁸ Хронологічно джерело охоплює досить великий відтинок часу: приблизно від першої половини XV ст. до 1804 року. Разом із тим, у тексті присутні досить значні часові прогалини. За хронологічною тривалістю записів текст Хроніки можна поділити на такі три основні частини: прибіл. 1 пол. XV ст.-1497, 1616-1648, 1699-1804.

Об'єм Хроніки з деякими пізнішими додатками становить 368 аркушів. Кількість останніх однак не відповідає наявній пагінації, у якій присутні деякі неточності та помилки. Окремо потрібно зазначити, що в структурі джерела відсутні арк. 19-100, які входять у кількість оригінально пагінованих аркушів⁹.

Текст Хроніки є чітко структурованим: він поділений на розділи, підрозділи (перші і другі, здебільшого, між собою органічно пов'язані, хоча іноді є і цілком самостійними за змістом), абзаци, речення, слова.

Визначення авторства різних частин Хроніки є завданням до певної міри складним, оскільки прямих вказівок на нього (за невеликим винятком кількох підписів та вказівок на авторство у невеликих вписках документального характеру (арк. 112, 223-225, 300) немає. Під час атрибуції авторства послугоуватимуть тими свідченнями, які подає сама Хроніка, а також деякими іншими повідомленнями, що можуть так чи інакше пролити світло на нашу проблему.

Насамперед сформулюємо робочу гіпотезу: тексти Хроніки найбільш вірогідно писали острозькі пробощі, при чому могли робити це власноручно, або вдавалися за допомогою до когось зі свого найближчого оточення, наприклад, писаря. Поза цією гіпотезою ми взагалі не зможемо нічого сказати про авторство Хроніки, бо, як уже зазначалося, відомостей стосовно цієї проблеми майже немає. Натомість, знаючи імена острозьких ксьондзів пробощів¹⁰ та роки їх перебування в Острозі, ми зможемо визначити авторство якщо не всіх абсолютно текстів, то принаймні більшої їх частини.

В історіографії вже склався певний погляд на авторство початкової частини Хроніки. Його атрибуують острозькому ксьондзові Войцеху Вітковському¹¹. Така точка погляду видається правдивою та гідною уваги. На доказ цього подамо хоча б такі твердження:

– перший відомий нам острозький ксьондз пробощ Войцех Бежановський згадується у Хроніці як померлий; ксьондз Миколай-Олександр Рамульт, який є третім відомим нам острозьким пробощем, з'являється тільки під 1623 роком; отже, мабуть, автором початкової частини кодексу був саме В.Вітковський, який є другим у цьому списку;

– помітною є різка зміна почерків на переломі 1622-1623 рр.: текст до 1623 р. написаний переважно почерком А зі значними включеннями почерків В і С, а текст від 1623 р. написаний вже почерком D. Оскільки 1623 р. є роком смерті В. Вітковського, то це також наводить на думку, що автором початкової частини джерела був саме він.

При тому, що ми спробували атрибути авторство початкової частини Хроніки, проблемою залишається те, чи хоч один із почерків А та В належить самому В. Вітковському, чи, можливо, останній тільки диктував текст комусь зі свого оточення. Я схильний вважати, що ксьондзові належить почерк А оскільки він у цій частині кодексу є домінуючим, хоча повідомлення писалися переважно від третьої особи, а тому належність почерків ідентифікувати досить важко. Натомість, почерк С, який у Хроніці ми визначаємо також як один із домінуючих, найбільш вірогідно, належить костельному дзвонареві Петрусу (прізвище не вдалося прочитати через нечіткість тексту). Це ім'я знаходиться після списку книжок, що залишилися після смерті кс. В. Бежановського. При цьому зазначено, що список складено власною рукою дзвонаря, якому їх було передано (арк. 111). Після зіставлення цього короткого тексту з іншими фрагментами Хроніки можна дійти висновку, що почерк належить одній і тій же особі.

На жаль, дата та місце народження В. Вітковського нам невідомі. Це стосується й імен його батьків. Не маємо ніяких відомостей про його життя в доострозький період. Відомо лише, що до 1619 року він перебував на посаді рівненського плебана (арк. 116). У 1619 р. на прохання олицького католицького синоду взяв під опіку Острозьку парафію (арк. 126-127), отримавши згодом презентацію та інвеституру.

⁸ Kardaszewicz S. *Dzieje dawniejsze miasta Ostroga: Materiały do historii Wołynia*. – Warszawa: Kraków, 1913. – S. 166.

⁹ Відсутність аркушів наштовхує на такі припущення:

а) аркуші було втрачено внаслідок невідомого випадку;

б) автор, який розпочав написання Хроніки у 20-х роках XVII ст. умовно розділив чистий кодекс на дві частини: одну він відвів для висвітлення стародавньої історії (арк. 1-100), а в іншій (з арк. 101) розпочав фіксацію вже сучасних йому подій, починаючи з 1616 року. А оскільки автор початкової частини Хроніки В. Вітковський прожив в Острозі досить недовго, всього неповних чотири роки, то, очевидно, він просто не встиг закінчити цю початкову частину своєї праці, довівши її лише до 1497 року й закінчивши текст цієї першої частини на арк. 18. Потім чисті аркуші було вирвано і, можливо, вклеєно у наступну частину кодексу. Проте, це можливо лише за тієї умови, що ці аркуші не були пронумерованими. А, мабуть, пронумерованими вони все-таки були, що дозволяє припустити номер арк. 101. (Незвичним є також сама нумерація – від 1 до 100, від 100 і далі.) Хоча арк. 18 є значною мірою пошкоджений, проте чітко видно, що текст на ньому доведений лише до середини. Далі йде чистий папір. Навіть якщо взяти до уваги твердження а) (див. вище – Т.В.), то важко припустити, що автор залишив чистою половину аркуша й далі продовжив текст: такого в цій початковій частині Хроніки більше ніде не спостерігається.

¹⁰ Czyżewski F. *Wykaz księży proboszczów ostrogskich // Rocznik Wołyński*. – Równe, 1934. – Т. III. – S. 212-213.

¹¹ Kardaszewicz S. *Dzieje...* – S. 166; Вихованець Т. *Хроніка острозького фарного костелу як джерело до історії Острозької Академії // Студентські наукові записки*. – Острог: Редакційно-видавничий відділ Університету "Острозька Академія", 2000. – Т. I. – С. 27; Його ж. *Войцех Вітковський* (р. н. невід. – 1623) // *Острозькі просвітники XVI-XX ст.* – Острог, 2000. – С. 148-154.

Обійняв
венства (арк.
розпочав про
вершився з
прикостоль

Написа
рвала неспо

Наступ

охоплює пер

ноється про

пробоща Ми

не можемо.

записи в цій

документаці

плебана... 2

виключено,

Маються на

костьолі" (а

У XVII

кілька запис

на 1714 рік

го ж костьол

стьолу з міс

У пере

ксту, а поче

дата початк

Карша (170

Закінч

місцевими

згадка у за

серпня мав

ром грех д

Цікави

почерком С

арк. 440). (

думку, що

пасує шим

1804 року.

цієї частин

Текст

ків важко.

ському, а п

тор був не

твердженн

ноевропей

тільки люд

Юзеф

го канонік

він перебу

краківсько

каноніком

дівельною

Повід

заторкуют

чення. Зав

що до авто

нені.

Під ч

типу, які м

¹² Kard

¹³ Див.

¹⁴ Поль

Обійнявши посаду острозького ксьондза пробоша, В. Вітковський запровадив звітність острозького духовенства (арк. 146 і далі), намагався розв'язати питання костьольної маєтності – села Лючина (арк. 164-165), розпочав процес із острозьким старостою С. Закревським стосовно повернення костьольних фондів, що завершився з позитивним для ксьондза результатом¹². Важливою була також відбудова навчальних приміщень прикостельної католицької школи, яка згоріла під час пожежі 1617 року (арк. 153-154).

Написання Хроніки В. Вітковський розпочав, скоріш за все, близько 1620 року. Здійснення задуму перервала несподівана смерть у 1623 році. Поховано В. Вітковського у Львові в храмі ордену єзуїтів (арк. 202)¹³.

Наступною частиною тексту Хроніки, авторство якої належить визначити, є фрагмент, що хронологічно охоплює період від 1623 по 1648 рр. і виконаний почерком Д. Цікавим є те, що якість почерку фактично не змінюється протягом всього цього періоду, а останній цілком збігається з часом перебування на посаді острозького пробоша Миколая-Олександра Рамульта. Твердити, однак, що автором всієї цієї частини джерела був саме він, не можемо. Найбільш вірогідно, що автором переважної частини тексту був костьольний скарбник, оскільки записи в цій частині Хроніки носять переважно прибутково-вибутковий характер та являють собою фінансову документацію та фінансові звіти. Про це дозволяють стверджувати також такі фрази: “(Я) дав¹⁴ до рук ксьондза плебана... 24 зл.” (арк. 207), “За розпорядженням ксьондза плебана (я) дав пану... зл.” (арк. 209). При цьому не виключено, що автором деяких текстів був М.-О. Рамуль, хоча записані вони були цим самим скарбником. Маються на увазі “Звичаї, запроваджені мною, Миколаєм-Олександром Рамультом,... в Острозькому фарному костьолі” (арк. 286-288).

У XVIII ст. літописання в Острозькому костьолі фактично не велося. У кодексі з цього періоду наявні лише кілька записів, та й ті документального характеру. Це кверенда прав та привілеїв Острозького костьолу станом на 1714 рік (арк. 290-294) (пізніше цей документ було продовжено й доведено до 1744 року), список юридик того ж костьолу станом на 1741 р. (арк. 296-298) та документальний запис про стосунки Острозького фарного костьолу з місцевим кагалом (арк. 300-301).

У переліку привілеїв костьолу розрізняються два почерки – Е і Ф. Почерком Е написана більша частина тексту, а почерком Ф лише кілька останніх записів (власне, те продовження, про яке ми згадували вище). Оскільки дата початкової частини кверенди – 1714 рік, то очевидно, що її автором був або острозький ксьондз Людвик Карша (1709-1716), або хтось із його найближчого оточення.

Закінчення цього списку, перелік костьольних юридик та документ про взаємини Острозького костьолу з місцевими євреями виконані почерком Г. Найпізніша дата у закінченні першого документа 1744 рік, а також згадка у заголовку третього імені Станіслава Томашевського (документ датується 1737 р.: “Року 1737, дня 21 серпня мав порухнок ... Томашевський, пробошч острозький” (арк. 300), дають підстави припустити, що автором трьох документів був або сам ксьондз С. Томашевський (1735-1751), або хтось із його оточення.

Цікавим є великий фрагмент Хроніки, який охоплює період від 1699 по 1804 рр. Написаний він переважно почерком Г (арк. 302-411). Крім того, почерком Н (арк. 411-415) та І (арк. 416-452, при цьому після арк. 431 йде арк. 440). Основний текст, тобто написаний почерком Г, доведено до 1802 року. Така обставина наводить на думку, що автор повинен був жити на зламі двох століть. Кандидатурою острозького ксьондза, що найбільше пасує цим вимогам, є особа Юзефа Умінського (1780-1805). Як бачимо з самого джерела, Хроніку доведено до 1804 року. Наступний, 1805, став роком смерті Ю. Умінського. З цього випливає логічне припущення: автором цієї частини джерела був саме він, а з його смертю написання Хроніки увірвалось.

Текст аналізованого фрагменту написаний класично від третьої особи, тому встановити належність почерків важко. При цьому, як і у випадку з В. Вітковським, вважаємо, що домінуючий почерк Г належить Ю. Умінському, а почерки Н і І – комусь із його оточення. (Можливо, за станом здоров'я в останні роки свого життя автор був не на силі самостійно писати і диктував текст комусь іншому.) Крім того, ще одним аргументом на підтвердження думки про авторство Ю. Умінського вважаємо ту детальність, з якою зображено місцеві та загальноєвропейські події кін. XVIII ст. – поч. XIX, з якою вони викладені в Хроніці: на мою думку, це було під силу тільки людині, яка була очевидцем або сучасником описуваного.

Юзеф Умінський, окрім того, що був острозьким пробошем, обіймав також посаду луцького кафедрального каноніка. Народився він у Великопольщі. Імена батьків Ю. Умінського, на жаль, невідомі. Протягом 17 років він перебував в ордені єзуїтів, де, як розуміємо з Хроніки, навчався. По закінченні студій був висвячений на краківського священика. Незадовго після касації ордену єзуїтів у 1773 році Ю. Умінський став берестейським каноніком, а згодом і луцьким кафедральним каноніком (арк. 355). Окрім богослов'я, він непогано володів будівельною справою (арк. 357).

Повідомлення, представлені у цій частині Хроніки, є досить різноманітні: від суто локальних проблем, що заторкують або мають те чи інше відношення до острозького фарного костьолу, до подій європейського значення. Завершуючи розгляд авторства, зазначу, що у перспективі, якщо з'являться якісь додаткові відомості щодо авторства тих чи інших фрагментів Хроніки, запропоновані твердження можуть бути переглянуті й уточнені.

Під час написання Хроніки Острозького фарного костьолу було використано досить багато джерел різного типу, які можна розділити на усні та письмові.

¹² Kardaszewicz S. *Dzieje...* – S. 165.

¹³ Див. також: Вихованець Т. *Войцех Вітковський...* – С. 148-154.

¹⁴ Польська форма “dałem” – “я дав”.

Перші, що були представлені авторам в усній формі, нам практично невідомі, проте такі дійсно існували, оскільки автори значною мірою були очевидцями описуваних подій, спілкувалися з сучасниками. При цьому кілька разів у Хроніці подається на це пряма вказівка – “powiadają...” – “розповідають...” (арк. 12, 311 та ін.).

Трохи більше інформації є стосовно письмових джерел. Їх ми, у свою чергу, можемо умовно розділити на наративні та документальні. Щодо наративних письмових джерел, то вони представлені кількома синтетичними працями-хроніками. Щоправда, вміщуючи у джерелі імена хроністів і покликаючись на їх праці, автор (а для тієї частини Хроніки, у якій ці хроністи згадуються, автором є В. Вітковський), на жаль, не конкретизує назв цих праць. Так, згадуючи М. Кромера (1512-1589) (арк. 4), він, найбільш вірогідно, мав на увазі його працю “Хроніка... книг 30”, яка латинською мовою має назву “De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX.” (Базель, 1555). Польське видання вийшло у перекладі М. Блажевського: “Kronika...” (Краків, 1617). Поряд з М.Кромером, згадується також Меховіта, або Мацей Меховський із Мехова (1456-1523) (арк. 6), який був відомим літописцем, вченим, доктором медицини і вільних наук, ректором і професором Краківської академії. Відома його праця “Про дві Сарматії”, що латинною має назву “Tractatus se duabus Sarmatis Asiana et Europiana” (Краків, 1517), 2-ге вид. (Відень, 1518) під назвою “Descriptis Sarmatiarum Asiane et Europiana”. Ще одне ім’я хроніста, яке згадується у Хроніці, – Йоакима (Йоахима) Бельського (1540-1599) (арк. 6). Його праця – “Хроніка польська Мартина Бельського, наново Йоакимом Бельським, сином його, видана” (“Kronika Polska Marcina Bielskiego, powo przez Joachima Bielskiego, syna jego, wydana”, Краків, 1597). І нарешті ще автор згадує історика та літописця Яна Длугоша (арк. 16), очевидно, маючи на увазі його “Річники або хроніки славного Королівства Польського” (“Roczniki czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego”).

Письмові джерела, окрім наративних, представлені також широким спектром документальних джерел. Під час написання Хроніки автори послуговувалися повідомленнями з таких комплексів, як Литовська Метрика (арк. 1, 10-12), архів кафедральної віленської церкви (арк. 10-12), архів острозького фарного костюлу (арк. 315-316, 337, 349, 362 та ін.), консисторські акти (арк. 363). При цьому наявні також посилання на острозькі вїтківські книги (арк. 177), острозькі міські книги¹⁵, книгу (Острозького?) пробства,¹⁶ кременецькі гродські книги (арк. 106), луцькі (гродські?) книги (арк. 136, Акта... – S.208). Згадується велика кількість різноманітних “листів” та інших документів (арк. 15, 126, 180-181, 316, 337, 362, Акта... – S.206-209), замковий декрет¹⁷. Під час розповідей про французького консула Бонапарта Наполеона цитується лист до останнього від Каїрського дивану. При цьому зазначається, що цей лист було уміщено в “публічних газетах” (арк. 400). Мабуть, під час опису тих чи інших подій Французької революції автор використовував певні, зокрема французькі та інші, друковані органи. На таку думку наводить також ситуація, що в заключній частині Хроніки уміщено кілька детальних промов, зокрема Пія VII (арк. 386-391, 406-410) та інших. Мабуть, вони теж були опубліковані. Отже, як бачимо, колективна праця була досить оригінальною, бо великою мірою ґрунтувалася на літописній та документальній джерельній базі, яка була у розпорядженні авторів.

Окрім оригіналу Хроніки, який, як вже зазначалося, зберігається в Краківському воєводському державному архіві, відомо про два списки цього джерела. Перший список був виконаний Станіславом Кардашевичем (сином автора праці “Dzieje dawniejsze miasta Ostroga: Materiały do historyi Wołynia” (Warszawa: Kraków, 1913.). Ось що писав про цей список Казимір Кардашевич, очевидно, нащадок чи родич Кардашевичів, Якубові Гоффману, надсилаючи його до “Рочника Волинського” для публікації: „Рукопис цей, який є точною копією оригіналу, зроблений *manu propria* (виділено в листі – Т. В.) Станіслава Кардашевича... 1894 року в Острозі на Волині. Сам же оригінал в той час для безпеки було переслано в Краків до збірок Академії Мистецтв чи Ягеллонського університету. Чи він туди потрапив і дійсно зараз там знаходиться – невідомо. Варшава, 28 серпня 1931 року (-) Казимір Кардашевич...”¹⁸ Про цю копію, або про цей список, Я. Гоффман, головний редактор “Рочника Волинського”, висловився так: “Спосіб переписування стверджує мене в переконанні, що це є дійсно правильна копія оригіналу. Письмо передане правильно, навіть уміщено перекреслення. Усякого роду дописки і надписи свідчать, що п. Станіслав Кардашевич хотів передати в копії дійсний текст оригіналу, не вносячи навіть умотивованих виправлень”¹⁹. На жаль, місцезнаходження цього списку Хроніки на сьогодні невідоме. Не дали позитивних результатів і пошуки копії в збірці Я. Гоффмана у Держархіві Рівненської області. Можливо, у перспективі цей список все-таки вдасться відшукати, якщо він фізично існує.

Натомість, точно відомо про місцезнаходження іншого, хоча й неповного, списку Хроніки Острозького фарного костюлу, виявленого магістром історії І. Тесленком²⁰. Список виконаний паралельно двома мовами – польською та російською. Навіть назва, і та подвійна: “Akta kościoła farnego ostrogskiego, które zbierał i pisał posażą xiądz Wojciech Witkowski około roku 1620”- “Летопись церкви фарной острожской, которую собирать и писать начал ксендз Войцех Витковский около 1620 г.”. Справа нараховує 30 аркушів рукописного тексту. Текст являє собою скорочений варіант виписок найважливіших розділів із Хроніки і доведений не до 1804, як оригінал, а лише до 1799 року. У кінці справи міститься такий запис: “Ці витяги з оригіналу, що його мені уdlив п. Кардашевич (мабуть, мається на увазі син С. Кардашевича, бо автор відомої монографії помер у 1887 році), пе-

¹⁵ Akta kościoła farnego Ostrogskiego od 1622 r. / Wyd. J. Hoffinan // Rocznik Wołyński. – Równe, 1934. – Т. III. – S. 208.

¹⁶ Ibid. – S. 206.

¹⁷ Ibid. – S. 206-207.

¹⁸ Ibid. – S. 192.

¹⁹ Ibid. – S. 193.

²⁰ Центральний державний історичний архів України, м. Київ, ф. 2227, оп. 1, спр. 710.

реписував
– Т. В.) з
дову Остр
окрім влас
костюлу.

Ще н
Радзівінс
Радзівінс
Його нота
саме залог
ному, май

На м
можуть пр
льки вже
торичним

Анал
загальної
дій.

Наса
во згадув
1699-1799

смерті ост
вні особи

острозьки
Острозьк
розькому

фію остро
досить до
1617 році

(арк. 119)
католиць
фією (арк

подається
Острозі:

ським у
правосла

ється так
326, 334,
фінансов

присутня
цій, зап

Ная
нтина т
розі та з

Януша С
князівсь
(арк. 116

яка інфо
ставини

Ная
дною до
(арк. 12)

Є д
ється ім

Станісл
списку

²¹ Ол

кому арх
рмация р

²² Від

²³ Ак

реписував пан Фелікс Весоловський в Гощі для мене, я ж займався пошуком (очевидно, відомостей, документів – Т. В.) з розпорядження гр. Ігнат'єва, київського і волинського генерал-губернатора, коли йшлося про відбувду Острозького костюлу. Гоща, 22 липня 1898 року. Олександр Злотницький²¹ (арк. 30). У самій справі, окрім власне Хроніки, знаходиться також багато різноманітних нотаток стосовно історії острозького фарного костюлу.

Ще низку виписок з Хроніки Острозького фарного костюлу вдалося виявити у фонді Зигмунта Люби-Радзівинського у Відділі рукописів Львівської Національної Бібліотеки ім. В. Стефаника. Очевидно, що З. Л. Радзівинський просто скопіював декілька окремих розділів з Хроніки для зручності подальшого використання. Його нотатки є для нас до певної міри навіть дуже важливими, оскільки один із закопійованих ним текстів, а саме заповіт кн. Януша Олександровича Острозького, в оригіналі Хроніки на даний час є в досить пошкодженному, майже нечитабельному стані²².

На мою думку, продовження досліджень вітчизняних та закордонних архівів, а також бібліотечних збірок можуть привести до подальшого виявлення списків та виписок із Хроніки Острозького фарного костюлу, оскільки вже наявність вищезгаданих копій свідчить про зацікавлення дослідників Острожчини цим безцінним історичним джерелом.

Аналізована Хроніка містить досить різносторонній матеріал і може бути використана для цілої низки як загальноісторичних, так і вузькокраєзнавчих досліджень. Зупинимося коротко на потенційних напрямках студій.

Насамперед, це *вивчення історії острозької католицької громади XVII-XVIII ст.* У Хроніці, як вже частково згадувалося, наявні численні матеріали з цієї тематики, особливо що стосується періодів 1616-1648 рр., та 1699-1799 рр. Подається інвентар костюльного начиння (арк. 139-146), перелік речей, які залишилися після смерті острозького ксьондза плебана В. Бежановського (арк. 109-111), списки книжок, які мали ті чи інші духовні особи (арк. 112-113, 214), перелік острозьких католицьких парафій станом на 1622 рік, список повинностей острозьких міщан перед костюлом, опис костюльної юрисдикції станом на 1741 рік, кверенда прав та привілеїв Острозького фарного костюлу станом на 1714 рік²³. Тут же маємо текст фундації Анни-Алоїзи Ходкевич Острозькому костюлові за 1624 рік (арк. 216-222). На сторінках Хроніки знаходимо більш-менш детальну біографію острозького ксьондза пробоща Войцеха Бежановського (1582-1616) (арк. 101-106). Протягом 1616-1622 рр. досить докладно висвітлюються ті чи інші події, що відбувалися в костюлі: зміна в управлінні костюлом у 1617 році (арк. 118-119), візит до Острозького костюлу у 1617 р. луцького архиєпископа Лукаша Собковецького (арк. 119), приїзд у 1618 р. до Острога луцького офіціала Балтазара Тишки (арк. 123-124). Описується Олицький католицький синод у 1619 р., на якому В. Вітковському було запропоновано взяти опіку над Острозькою парафією (арк. 126-127), смерть у 1618 році дорогобузького владики Луки Сербина (арк. 120-121). На арк. 197-201 подається латиномовна візитація деканату від 1622 р. Певною мірою висвітлюються міжконфесійні стосунки в Острозі: суперечності, які виникали між православними острожанами та новоприбулим ксьондзом В. Бежановським у кін. XVI ст. (арк. 101-106), конфлікт католиків і євреїв (арк. 128-129), суперечності між католиками та православними, які виникли в Острозі після переходу його частини до Я.-К.Ходкевича (арк. 184-185). Розглядається також проблема будівництва нових будинків та приміщень в Острозькому пробощстві (арк. 163-164, 315, 326, 334, 352, 359 тощо). Крім того, у комплексі з іншими нормативно-правовими джерелами можливе вивчення *фінансових взаємин костюлу та острожан протягом періоду 1624-1648 рр.*, оскільки у Хроніці за цей період присутня досить велика кількість інформації стосовно цієї тематики: фіксація надходжень пожертвувань, легатій, заповітів, відсотків за позичені кошти тощо (див. Додаток).

Наявні цікаві матеріали до *історії нащадків волинського воєводи Олександра Острозького – синів Костянтина та Януша Олександровичів*. Протягом періоду 1617-1619 рр. тут подаються деталі їх перебування в Острозі та за кордоном (арк. 122-123), описуються обставини їх смерті (арк. 122-123, 132), подається заповіт кн. Януша Олександровича Острозького (арк. 132-136), який є важливим джерелом для вивчення особового складу князівської клієнтури. Згадується про їх участь у пошуку кандилата на вільне місце в Острозькому костюлі (арк. 116), боротьба проти татарських нападів (арк. 114-115), колонізаційну політику (арк. 128-129) тощо. Є деяка інформація і стосовно *біографії краківського каштеляна Януша Острозького* – зокрема, уточнюються обставини його смерті (арк. 166-169) та ін. Згадується про смерть Францішка Острозького (арк. 187-188).

Наявна на сторінках Хроніки фіксація *татарських нападів на Волинь та Острожчину* може бути принагідною до вивчення і цієї проблеми. Тут, зокрема, зафіксовано прихід останніх на Волинь у 1443 (арк. 8), 1452 (арк. 12) та 1617 рр. (арк. 114-115).

Є деякі дані до вивчення проблеми *мистецького розвитку Острога у 1 пол. XVII ст.* Так, у Хроніці згадується ім'я острозького будівничого Каспра Дазинта, який будував Острозький парафіяльний костюл (арк. 145), Станіслава Зимна, що мурував каплицю поряд із Острозьким костюлом (арк. 224); багато мулярів названо у списку острозьких католицьких парафій за 1622 р. Згадуються також малярі (арк. 191, 206, 208-210), картів-

²¹ Олександр Злотницький, власник м. Гощі Острозького повіту Волинської губернії, відомий колекціонер. У Гощанському архіві Злотницького знаходилися рідкісні стародруки та рукописні матеріали, найдавніші з яких сягали XV ст. – *Інформація редакторів номера*.

²² Відділ рукописів Львівської Наукової Бібліотеки ім. В. Стефаника, Радз. № 181/VI, 4 (ч. 2), арк. 1-10.

²³ Akta... – S. 192-212.

ник²⁴, золотарі²⁵ тощо.

Оскільки у Хроніці досить часто нотувалися події не тільки локального характеру, а і європейського значення, то можливе дослідження в галузі політології: *оцінка політичних процесів у Європі протягом XVII-поч. XIX ст. з точки зору місцевих літописців*. До розгляду можуть бути представлені хоча б польсько-шведські стосунки початку XVIII ст., яким на сторінках Хроніки приділено досить багато уваги, розподіли Польщі, стосунки останньої з Прусією, Росією, які також відображаються відносно детально в контексті історії Польщі XVIII ст., взаємини з іншими європейським державами тощо. Така проблематика дасть можливість глибше проаналізувати політичну свідомість населення на теренах України в розглядуваний період, виділити основні етапи її становлення.

Автори Хроніки часто вдавалися до фіксації різноманітних метеорологічних спостережень, появ комет та інших незвичайних явищ. На цьому ґрунті у контексті з іншими джерелами можливе вивчення *кліматичної ситуації у цій частині Європи в період XVII-XVIII ст., астрономічних явищ* тощо.

Подає Хроніка і важливі відомості стосовно історії *Острозької академії*²⁶, які є незамінними з огляду на те, що корпус джерел стосовно цієї проблеми досить малий.

Перспективною на сьогодні є ділянка історичного дослідження, що вивчає *побут та ментальність населення*. У Хроніці до цієї проблематики можна почерпнути багато цікавих відомостей. Серед них вже згаданий перелік речей, які залишилися після смерті острозького ксьондза плебана В. Бежановського (арк. 109-111), деталі його повсякденного життя (арк. 101-106). Певна канва ментальності простежується також у поглядах авторів Хроніки. Побутові справи, особливо Острозького костюлу, широко представлені у записках за 1624-1648 рр.: тут, зокрема, згадується, які роботи було виконано, кому і скільки за ці роботи заплачено, куди і в яких справах відлучалися ті чи інші духовні особи – фактично йшла досить детальна фіксація щоденного костельного життя.

Для нас важливими є ті відомості, які подає аналізоване джерело стосовно особового складу острозьких міщан у першій половині XVII століття. На жаль, хоча б частково вичерпних генеалогічних відомостей стосовно поставленої проблеми Хроніка не дає, проте вона може бути використана в комплексі з іншими описовими та статистичними документальними джерелами з історії Острога, такими як інвентарі, акти розподілів, поборові реєстри, метрики охрещень тощо.

На сторінках аналізованого джерела присутня досить велика кількість імен острозьких міщан, здебільшого католиків. Важливим для нас є список острозьких католицьких парафій від 1622 року, який був складений, найбільш вірогідно, острозьким ксьондзом пробощем Войцехом Вітковським, та опублікований Якубом Гоффманом у часописі "Rocznik Wołyński" у третьому томі²⁷. В оригіналі список уміщено на аркушах 266-284. У розглядуваному переліку парафій чітко простежується соціальна стратифікація населення, а також зазначається професійна приналежність того чи іншого міщанина. Характерною особливістю є те, що ім'я та прізвище вказується, переважно, лише для осіб шляхетних. Ремісники та інші групи населення обмежуються лише вказівкою на ім'я та ремесло (швець, різник тощо). До того ж, якщо мали місце міжконфесійні шлюби між католиками та представниками інших віросповідань, то це також фіксувалося, наприклад: "Пан Хометовський, староста острозький, кальвініст. Дружина його Ядвіга католичка"²⁸. В аналізованому списку імена острожан подаються за місцем їх проживання у місті, тобто, за вулицями, передмістями, іншими локаліями, що у свою чергу є додатковою інформацією для вивчення острозької топографії та може бути використане для вивчення мобільності населення в межах міста. Список є важливим також для встановлення відсоткового складу острозьких католицьких парафій у порівнянні з іншими конфесіями в Острозі на початок XVII століття.

Окрім цього, досить інформативною стосовно встановлення особового складу острозьких міщан є частина Хроніки Острозького парафіяльного костелу від 1623 по 1648 рік. Інформація, представлена тут, має вигляд, переважно, прибутково-видаткового характеру, але й тут досить часто зустрічаються імена острозьких міщан, що так чи інакше вступали у певні фінансові взаємини з Острозьким фарним костелом. Поряд з іменами часто зазначається соціальний статус тієї чи іншої особи, а також, що є важливим для встановлення генеалогічної тяглості того чи іншого роду, – дата смерті міщанина або міщанки. Іноді подаються короткі відомості про майно померлого або про його пана, причини смерті тощо. Загалом же у комплексі з іншими письмовими джерелами свідчення хроніки є в багатьох моментах незамінними для вивчення генеалогій острозьких міщан і повинні бути залучені до спеціальних генеалогічних досліджень.

²⁴ Ibid. – S. 199.

²⁵ Ibid. – S. 197, 202.

²⁶ Вихованець Т. *Хроніка острозького фарного костелу як джерело...* – С. 26-32.

²⁷ *Акта...* – S. 192-212.

²⁸ Ibid. – S. 200.

S. 202

[...]

Co się działo
Anno D[omi]ni
koni gliński
kościółowi O
Woiewodi W
Szubertowi k

Tegosz czas
Mikołaja Wo
skarbu koście

Po obięciu P
Panów koście
dnia, oddała
rachunku jedn

Anno Domini
Woiwodzini
Po Nieboszcz
Za wolią Xz
trzydzieści, S
wiadomością
Wzięli od Pan
(...)³⁶ Julio U
złotich 4.

Pan Andrzej
iego do wypła

Die 21 May
Jego[mości]
czerwonich zł
szli tylko po c
złotich piętdz
Die 14 Junii
rządźnikiem
pułtrzeci grze
Jego[mości] B
Pan Mikołaj
Wzięli panow
Xziedza Pleb
Xziazę Jego[
// S. 206

Na różne pot
czasu w Roku

[...]

Snirczowi co

²⁹ Правосл
нті опущено.

³⁰ Микола

³¹ Ян-Каро

³² Анна Ко

³³ Цифра 3

³⁴ Вулиця

³⁵ Літери р

³⁶ Слово н

³⁷ Ймовірн

³⁸ Войцех

Додаток

S. 202

[...]

PAMIATKA²⁹

Co się działo za urzędu Plebana mianowanego wiszy³⁰ y spraw wszystkich Kościoła Ostrogskie[g]o. Anno D[omi]ni 1623 Die varo 4 Nowembris Xiąże Jego[mo]ść Jerzi Czarthoriski dał złotych Polskich 500 za sześć koni gliniastich, które konie sławni Pamięci Jegomość Pan // [S. 203] Krzisztoph Dacbog Zieniowicz testamentem kościołowi Ostrogskiemu umierając darował, którz w kaplicy Jaśnie wielmożnego P Pana Jana Karolia Chodkiewicza Wojewodi Wilinskiego³¹ iest pochowani, które pieniądze ia sam Pleban Ostrogsky odebrałem i do rąk Panu Dawidowi Szubertowi kościelnemu Ostrogskiemu oddałem, aby byli w kościelnem skarbic schowane. 4 Nowembris.

LEGATUM Pana Woroniczowa

Tegosz czasu oddał mi Pan Dawid Szubert kościelni Ostrogsky legatum Sławni Pamięci nieboszczika Jego[mo]ści Pana Mikołaiia Woronicza talerów sto celnich, które wziął od Pana Stanisława Pobidzinskie[g]o, te pieniądze kazałem do skarbu kościelne[g]o schować. Anno D[omi]ni 1623 / 7 Nowembris.

RACHUNEK

Po objęciu Plebaniei Ostrogsky y urzędu kościoła Ostrogskiego wedlie Powinności moiei Pasterski upominałem często Panów kościelnych aby wedlie zwiczaiu y porządku rachunek z szacunku(?) swe[g]o oddali, zwłaczając ode dnia do dnia, oddał mi Pan Dawid Szubert reistr percepti w ten sposób napisani. Anno D[omi]ni 1623 12 Nowembris, rachunku iednak Panowie kościelni nieczynili.

PERCEPTA

Anno Domini 1622. Die 6 Martii. Umarł Pan Andrzej Muzik (?) Jaśnie Oświeconei Xziężni Jeimości Pani Pani Woiewodzini Wolinski³², schowani w kościele dano od micisca złotych 4.

Po Nieboszcziku Panu Janie Rozickiem oddano kościołowi pułtrzinasta talera, które na ten czas niosli złotych 52 (37)³³. Za wolią Xziędza Plebana przedali Panowie kościelni dom na Krasni górze³⁴, na którym kościół miał złotych trzydzieści, Stargował go Pan Piotr Aptikarz y zapłacił, dał złotych 50 alic odda(...)³⁵ złotych dziesięć Świecarce za wiadomością J.X. Plebana, która ten dom pozwołała sprzedać.

Wzięli od Pana Piotra Malarza poziczanich pieniędzy złotych tizdzieści.

(...)³⁶ Julio Umarł Pan Matfiei Jerlicz po którym dostało // [S.204] się kościołowi talerów 25, które na ten czas szli po złotych 4.

Pan Andrzej Dobrzinsky oddał kopą litewską pierwszą a to ratione złotych czterdziestie (?) które legował Antecessor iego do wypłacenia kościołowi. Die 26 Decembris.

ANNUS DOMINI 1623

Die 21 May oddał Jegomość Pan Adam Ludowicz starosta Ostrogsky legatum po nieboszcziku Sławnei Pamięci Jego[mo]ści Panu Krzisztophie Zieniowiczu kościołowi przy bitności oiców Wikariów, y przy Commendarze³⁷ czerwonych złotych czterdzieści y dwa. po pięci złotych, a talerów trzinaście po trzy złote, czerwone złote na ten czas nie szli tilko po cztery złote, a talere po pułtrzecia, Miała summa wszistka winieść kościołowi złotych dwieście, a szpitalowi złotych piętdziesiąt. Nie dodał Pan Ludowicz złotych 48 z groszy 15.

Die 14 Junii Przedali konia legowane[g]o od nieboszczika sławni Pamięci Jego[mo]ści Pana Krzisztopha Zieniowicza, z rządzikiem na taśmie czerwoni, nagłowkie[m] pod pierscieniem y siodłom, na którym rządziku było srebra złocistego pułtrzeci grzewni,

Jego[mo]ści Panu Łaszczowi Rotmistrzowi J.K.M. za złotych sto y siedmdziesiąt gotowich.

Pan Mikołai Krawiec dał Ort od micisca dziecięciu swemu które w kościele pochował.

Wzięli panowie kościelni od Pana Stanisława Pobidzinskie[g]o talerów sto celnich arestowanich od nieboszczika Xziędza Plebana Ostrogskie[g]o³⁸, po nieboszcziku Sławni Pamięci Jego[mo]ści Panu Woroniczu.

Xziąże Jego[mo]ść Jerzei Czarthoriski złotych 500 za konie nieboszczika Jego[mo]ści Pana Zieniowicza oddał [...]

// S. 206

WIDATEK

Na różne potrebi kościoła Ostrogskie[g]o, po uczinioni liczbie w Roku 1622. Dnia pierwsze[g]o Sticznia az do tego czasu w Roku 1624. 13 May.

A Die 6 Januarii

[...]

Snicirzowi co ołtarz rzezał kazał J X Pleban poprawić i dać fl 10. na co iest list J X Plebana. [...]

²⁹ Правопис джерела збережено; при потребі додано діакритичні знаки, які в тексті не завжди присутні; несуттєві моменти опущено.

³⁰ Миколай-Олександр Рамульт, острозький ксьондз пробоц (1623-1648).

³¹ Ян-Кароль Ходкевич (1561-1621), великий литовський гетьман (1605-1621), віленський воєвода (1616-1621).

³² Анна Костчанка зі Штемберку Острозька (1575-1636), дружина кн. О. К. Острозького.

³³ Цифра 37 написана по цифрі 52.

³⁴ Вулиця в Острозі поблизу Луцької брами. Топонім зберігся до сьогодні.

³⁵ Літери розмиті.

³⁶ Слово не прочитується.

³⁷ Ймовірно, пану Сікорському.

³⁸ Войцех Бежановський (бл. 1536-1616), острозький ксьондз плебан (1582-1616).

// S. 207

[...]

MAIUS

Dałem do rąk J X Plebanowi który iachał do Chłopotina dla gontów dębowych fl 24 [...]

IULIUS

[...]

Dałem do rąk J X Plebanowi fl 20 które dał P Janowi Malarzowi poziczanem sposobem których nie oddał.

AUGUSTUS

Stargował J X Pleban ciesle na przeniesieni dzwonicie na basztę za złotych 40. Alie miał y dach kościelni naprawić y zakrystią pobić.

// [S.208] Pan Molenda przyiachawszi do Ostroga potrzebując sam mieszkania, zaczem musiał malarz ustąpić z dworu tego, dałem znowu za rozkazaniem księdza Plebana złoty. 1. y gr.15 chłopom co sztuki ołtarzowe na smętarz przeniesli.

[...]

SEPTEMBER

[...]

Die ultima septembris stargował Jego[mość] Xziądz Pleban Nicephora na wipuszczenie 50 kłód Drzewa zlasa y za przypławienie za złotych 15.

OCTOBER

Kupiłem płotna tkackie[g]o na dwa obrazy dałem złoty 1. y gr 18 a te obrazy miał malować Pan Jan, gdisz wimowił ich Xziądz(z) Pleban do Ołtarza wielkie[g]o, które płotno wziął Pan Jan Malarz gdy iachał do Jarosławia obiecując gotowe obrazy przistać. [...]

Stargowaliśmy z Oniskiem cieslią babinice y chow(?), aby z boku ganek wirznął a długi tram wprawił za fl 15. [...]

Dla katafalki który budowano dla pogrzebu Pana // [S.209] Hetmana musieliśmy formi rzezane z kościoła winieść y kaciłnicę(?) dałem fl 1 gr 7 ½, że znowu porządnie postawiono. [...]

ANNUS DOMINI 1623

JANUARIUS

[...]

Za rozkazaniem J X Plebana dałem Panu Chickiemu (?) generalowi fl 3 na strawę y za pracą aby iachał do Łucka dla acticowania testamentu Pana Woroniczowe[g]o, temusz furmana niałem któremu dałem fl 2 gr 15. a do Cancelariei fl 1. gr 15. [...]

// S. 210

[...]

APRILIS

Od arestu dwunastu set złotych dałem generalowi gr 16. które u P. Zabłockie[g]o arestował

Dałem fl 15. do rąk P Woznickie[g]o do Łucka gdy iachał dla spraw kościelnych zktórich liczbę uczinil P Woznicki y kartkę wziąłem od nie[g]o.

Generalowi dla zeznania do Xziądz fl 2 gr 4.

Do rąk Xziędza Matheusza dałem fl 10 które dał organiście który służył kościołowi od wielki noci aż do octawy Bożego ciała. [...]

// S. 211

JUNIUS

[...]

Xziądz Matheusz kazał robić ornat axamitni (?) lazurowy kazał kupić (dla) potrzeb sztukę płotna czerwone[g]o(?) fl 3. [...]

AUGUSTUS

[...]

X Matheusz kazał urobić Baldahin złoty atlasowi od utoczenia lasek do nie[g]o fl 1 gr 18 od malowania fl 4. [...]

Dał J P Nowicky konia do szpitalia które[g]o nierichło // [S.212] przedali, prosili ubodzi abym iem dał na strawę dla tego konia, dałem fl 1 gr 16. [...]

Xziądz Matheusz iezdził w potrzebie kościelni do Łucka dałem mu talerów 2.

A tu się skonczil widatek za nieboszczika Xiędza Witkowskie[g]o y za rządów Xiędza Sikorskie[g]o, który był commendarzem.

SEPTEMBER

Jachał Xziądz Pleban do Łucka dla spraw kościelnych do grodu dałem złotych 10 dla (...) ³⁹ y dla inszych potrzeb w grodzie.

OCTOBER

Dałem Panu Andrzejowi Kwietnowiczowi (?) na potrzebi szpitalne fl 8. [...]

Ciesli Oniskowi co dachu poprawil na kościele y babieńca dobił fl 2 gr 20. [...]

NOVEMBER

Dała Pani Pobidzińska wosku do kościoła funtów 16 przikupiłem funtów sześć na świece woratne? dałem fl 3 od roboty. fl 1. gr 11. [...]

³⁹ Слово не прочитутся.

// S. 213

[...]

[...]

[...]

// S. 214

[...]

Tegosz rok

Ołtarzem n

(...) ⁴⁰

Smierć Pa

wielkiego

Farskiem O

legował zło

Die 11 sep

kościółowi

disponowa

który był a

Polskie in

Sacerdotale

[...]

// S. 224

[...]

Gdy ieszcz

zywota sw

Dnia 23 Cz

Tegosz ro

mieszczań

kościółu O

[S.225] tak

Wzięła o

Hetmanow

Których pi

// S. 226

[...]

W roku 16

Widerkafu

przeszły y

Z rąk X Pl

[...]

Pan Dazen

[...]

Od P Pawł

// S. 227

[...]

Od P Krzi

Od P Alex

Od P Lore

Od P Nied

Od P Daw

Od P Miko

Od P Jano

Od P Jano

⁴⁰ Слово

// S. 213

[...]

ANNUS DOMINI 1624

[...]

APRILIS

[...]

// S. 214

[...]

Tegosz roku umarła Jeimość Pani Zophia Broniowska Die Prima Aprilis pochowana w kościele Ostrogskim pod Ołtarzem naświętszy Panni Mariei w grobie murowanem, żadni iałmużni kościół nie wziął, tilko białą iedwabnicę z (...) ⁴⁰.

Smierć Pana Stanisława Pobidzinskiego mieszczanina Ostrogskiego człowieka obiczaiów pobożnich, y zachowania wielkiego nastąpiła dnia dwudziestego ósmego kwietnia około godziny 23 pochowani 30 Die Aprilis w kościele Farskiem Ostrogskim przy Zakristiei w grobie własnem który dla niego zmurowano, umiraiąc kościołowi Ostrogskiemu legował złotych sto. [...]

SEPTEMBER

Die 11 septembris Xziądź Malcher Czirkowicz wikariei Kościoła Ostrogskie[g]o żywota swego dokonał, któremu kościołowi służył cwiereć roku tilko, munitus Sacramentis, y przigotowani na śmierć, porządnie rzeczy swoje disponowawszy umarł, niezapomniawszy kościoła, któremu służył, albowiem Xzięgi swoje mu legował testamentem który był approbowani od urzędu Łuckie[g]o Duchownego, których Xziąg reistr ten Polianthea. Speculum exemplorum Polscie in folio. Conciones Mephrethi. Sermones de Voragine. Żywoty Świętich X Skargi. Biblia mała. Skrutinium Sacerdotale. Dictionarium Panperu(m)(?). Tolati Casus. Sermones Quintimi dominicales. Sumeria Doctrinae Christianae.

[...]

// S. 224

[...]

ANNUS DOMINI 1625

Gdy ieszcze R[everen]di Patres Societatis Jesu przy kościele Ostrgkiem residowali. Xziądź Stanisław Chodakowsky żywota swę[g]o dokonczył. Dnia 21 Czerwca w kościele Ostrogskim farskiem pochowani pod wielkie[m] Ołtarzem. Dnia 23 Czerwca.

Tegosz roku postanowilem przy bitności Panów Parochian swoich niektórich z Panem Stanisławem Zymnem mieszczaninem Ostrogskim, Magistrem rzemiosła mularskie[g]o murowanie kaplicę, która po prawi stronie stoi kościoła Ostrogskie[g]o za złotych polskich iedenaste set, a Pan Stanisław ostatek materiei powinien opatrzyć tak // [S.225] tak kamienia, cagli, iako wapna, wody, y piasku.

Wziąłem od Jaśnie Wielmożni Jeimości Pani Pani na Ostrogu Chodkiewiczowi Woiewodzinei Wilinsky Hetmanowi wielki wielkie[g]o Xzięstwa Litewskie[g]o na murowanie tei kaplice złotych polskich dziewiętnaste set. Których pieniędzy taka iest expensa [...]

// S. 226

[...]

PERCEPTA

W roku 1624 Dnia 21 Augu[sta]

Widerkafu od tysiaca złotych legowanich od X Biezanowskiego koś[ciołowi] Fars[kiemu] Ostrog[skiemu] za rok przeszły y przyszły zł 140. to iest za rok tysiąc szeszet dwidzesti czwarti i piąty.

Z rąk X Plebana od X J Jerze[g]o Czartorskie[g]o zło[tych] 500 za konie J P Zieniowicza.

W Roku 1626. D(ie) 7 feb[ruari]

[...]

Pan Dazent leguiąc oddał zł 40. [...]

W Roku 1627

[...]

Od P Pawła Malarza od mieisca dziecięciu gr 25. [...]

// S. 227

W Roku 1628

[...]

Od P Krzisztofowy złotniczky od mieisca pierscionek który szacowano w zło[tych] 13. [...]

W Roku 1629

Od P Alexandra Widerkafu zł 32 od zło[tych] 400.

Od P Lorensa widerkafu od zło[tych] 300 zł 24.

Od P Niedzwieckie[g]o zł 21.

Od P Dawida Szuberta zł 21.

Od P Mikolaia Barwirza zł 20.

Od P Janowi Barwirki zł 20.

Od P Janowi Stolerky zł 5. [...]

⁴⁰ Слово не прочитутся.

// S. 228

EXPENSA

[...]

// S. 229

[...]

Anno 1625 Die 6 Januarii

[...]

Dawne[g]o długu P Thomaszowi za nieboszczika X Witkowskie[g]o zł 26. gr 16. [...]

// S. 230

[...]

4 ta[m] Nowembris. P Stanisławowi na Materią do kaplicę zł 200, które potem są odiskane y expensa iest tych pieniędzy położona.

Na wikupienie więźnia Mathiasza żeleznika zło[tych] 20.

Zaczem był eliberowani zwięzienia. [...]

// S. 231

[...]

W roku 1627

[...]

Nicziporowi za słup do krucifixa zł 1 gr 20. [...]

// S. 232

[...]

Jego[mo]ści Panu Wlewskiemu (?) zł 15. [...]

// S. 233

Malarzowi Pawłowi od malowania amboni zł 55. [...]

ANNO DOMINI 1630

[...]

Dnia 13 Marca Pochowano J. Pana Jana Mnichowskiego żołnirza który kościołowi Ostrogskiemu legował zł polskich sto. [...]

Dnia 27 Lipca Pan Woiciech Łańcuta mieszczanin Ostrogsky umiraiąc legował kościołowi zł polskich 7//15.

Dnia 3 Septembra Pan Sebastian mularz dał od // [S. 234] mieisca wnuczęcia swe[g]o które pod zakristią iest położone zł 2.

Dnia 5 Septembra Pan Woiciech Niedzwiecki dał widerkafu od zł trzechset których mu kościuł poziczył za rok przeszli zł 21.

Dnia 27 Septembra dostało się kościołowi lotuw 7 srebra od Jeimości.

Do tego pasamunu z frendzlią iedwabną ze złotem od Jeimości lokci 32.

Dnia 5 Octobra Pani Borowska kościołowi dała iałmużni zł 5//15.

Tegosz dnia dostało się kościołowi po zmarłym kowalczyku który u Iwanka Kowalia umar zł 2.

Dnia 7 Octobra wziąłem od pana Endrisa widerkafu od zł sta które ma kościuł na iego domu zł 8. czas się poczina od Święte[g]o Franciszka. [...]

Dnia pierwszego grudnia dostało się kościołowi po Mathiaszu haiduku kościołowi Ostrogskiemu zł 20 ten Mahiasz służył Jego[mo]ści Panu Starzickiemu.

Dnia 2 grudnia przedano koralie y pierścionek z naczelnikiem po nieboszce Janowi Barwirce za zł 8.

Dnia 23 Grudnia oddał Pan Łorens aptikarzy mieszczanin Ostrogsky widerkafu od 300 zł które w roku wiszei mianowanem od niego przichodziło zł 24.

// S. 235

ANNUS D[OMI]NI 1631

Dnia 30 (?) Januarii Pan Szaniawsky dał od grobu, w którym położył małżonkę swoię zł 5.

Dnia 9 Februarii oddał Jego[mość] Xziądz Jakub Sławinski procurator Collegii Ostrogii SJ legatum nieboszczika Pana

Thomasza Robercona zł 24.

Dnia 7 Martii pochowano Pana Piotra Dąbrowskie[g]o w grobie pod Zakristią, dał od mieisca J P Brozowski Pan iego zł 5.

Dnia 14 Marca dano od grobu pod zakristią zł 6. w którym położono Pana Chrościnskiego od czeladzi własni zabitego.

Dnia 12 Kwietnia Pan Jan Wolczkowic mieszczanin Ostrogsky darował kościołowi ósm funtów wosku.

Dnia 15 Kwietnia widerkafu od Pana Woiciecha Gołębiowicza Woita Ostrogskie[g]o od 200 zł na Wielkanoc przypadającego wtim że roku zł 16.

Tegosz dnia od Pana Alexandra Pobidzinskiego widerkafu przypadaiące[g]o na początek postuw(?) w tim że roku od 400 zł. dał zł 32.

Od Jeimości Pani Starzicki dostało się wosku funtów 7. tegosz dnia.

Dnia 3 Maia Pan Woiciech złotnik pochował syna swe[g]o w kościelie, dał od mieisca zł 2//15.

Dnia 4 Ma

Sacrificia g

Dnia 10 M

umar w Os

naświęsze

Dnia 1. M

Ostrogskie

Kościółowi

Dnia 20 Li

plotna sztu

Dnia 27 Lip

Dnia 17 Au

Dnia 19 Au

Dnia 21

zmanipular

Dnia 23 A

kazalnica d

// S. 237

Dnia 23 D

Dnia 24 D

Tegosz dni

Dnia 7 Ma

Tenże odd

Dnia 24 M

Dnia 6 Kw

czerwonej

Dnia 7 Au

Dnia 10 O

Franciszek

Wtim że r

Dnia 17 O

Niedzwiec

Dnia 14 D

Dnia 21 L

mieszczn

Dnia 23 D

Widerkaff

Wojewódz

farnego O

⁴¹ Сло

⁴² Під

⁴³ Де

⁴⁴ Далі

Dnia 4 Maia Pan Thomasz Zygmuntowicz woit y mieszczanin Ostrogsky loco Eleemosinæ darował kościołowi ad S Sacrificia garci trzi wina po gr 20 kwarta, (...) ⁴¹ zł 8.

Dnia 10 Maia odebrałem złotych polskich 400, legatum nieboszczika Pana Szimona Jasien(w?)skiego, któ- // [S.236] ri umar w Ostrogu, w tym że Roku 1631 Dnia 30 Kwietnia, pochowani w Kościele farskiem przy ławkach przed ołtarzem naświętszei Panni.

Dnia 12 Maia wziąłem liżek 12, które nieboszczik Jego[mo]ść Pan Jerzi Zaleski umiraiąc legował kościołowi Ostrogskiemu, które ważą grziwień 6 y lutuw 10. Które Jcimość Pana Woiewodzina Wilenska, oddac wskazała Kościołowi.

Dnia 20 Lipca Pana Anastazia Sebestianowa kowalowa mieszcz(an)ka Ostrogska dała do kościoła Albą z humerałem płotna sztuczkowe[g]o.

Dnia 27 Lipca Pani Marina Woiciechowa kramarka dała do kościoła tuwalnią rąbkową ziedwabiem różnim.

Dnia 17 Augusta Pan Woiciech Niedzwiecki oddał widerkafu od zł 300 pieniędzy kościelnych zł 24.

Dnia 19 Augusta ia Mikołai Ramult pleban Ostrogsky włożyłem do skrzinki kościelni pewnych pieniędzy zł 37//18.

Dnia 21 Augusta Jego[mość] Pan Grzegorz Garłocki dał ornat Kościołowi pułhatlasia zielonego wzorzistego zmanipularzem bez stuli.

Dnia 23 Aug[usta] po nieboszcziku Panu Mogilnickiem które[g]o pochowano w Kościele między krzcilnicą, a kazalnicą dostało się kościołowi zł 15⁴². [...]

// S. 237

Dnia 23 Decemb[ra] Pan Lorens Kłosowicz oddał widerkaf od zł 300 pieniędzy zł 24.

Dnia 24 Decembra X Pleban Ostrogsky dał na potrzebi kościelne zł 15.

Tegosz dnia Pan Thomasz Zygmuntowicz darował kościołowi funt kadziłta zł 2//20. [...]

ANNUS D[OMI]NI 1632

Dnia 7 Marca oddał Pan Endris widerkafu od sta zł, które był powinien oddać na S Franciszek zł 8.

Tenże oddał pewne[g]o długu kościołowi po zmarli iedni niewieście kop Litews[kich] 6 ½, co uczini zł 16 // 7 ½.

Dnia 24 Marca Pana Stephanowa Stolarka darowała Kościołowi obrus rąbkowi z korunkami.

Dnia 6 Kwietnia Jejmość Pani Woiewodzina Wilenska dała pasumunu y frandzle do ornata białego adamaszkowe[g]o, czerwone[g]o iedwabnego ze sribrem.

Dnia 7 Augusta od Pana Zeleznika który dzięcię swoje pochował. zł 2.

Dnia 10 Octobra wziąłem widerkafu od sta złotych od Pana Endrisa mieszczanina Ostrogskie[g]o który przypadał na S Franciszek w tim że roku, zł 8.

Wtim że roku do skrzinki kościelni ia Mikołai Ramulth J.P.O. włożyłem zł 6c kościelnych pieniędzy pewnych.

Dnia 17 Octobris Pan Woiciech Gołębiowicz oddał legatum zł sto po nieboszcziku Panu // [S. 238] Woiciechu Niedzwieckim Mieszczanine ostrogskim który umar w Roku 1631. dnia⁴³

Dnia 14 Decembra od grobu wktórim położono Woiciecha Garwackiego Studenta zł 4.

Dnia 21 Decembra wziąłem od zł trzech set widerkafu zł polskich dwadzieścia y czteri od Pana Lorensa Kłosowicza mieszczsznina Ostrogskiego na ten że czas przypadaiący.

Dnia 23 Decembra wziąłem widerkaffu od Pana Woita od zł 200 który na wielkanoc przypadał zł 16.

Widerkaffu od pieniędzy które na maietności nieboszczika Pana Niedzwieckie[g]o byli oddał Pan Woit zł 36. [...]⁴⁴

Wojewódzkie archiwum państwowe w Krakowie. – Archiwum Sanguszków. – Sekcja 1. – Sygn. 1031 [Akta kościoła farnego Ostrogskiego].

⁴¹ Слово не прочитується.

⁴² Під цифрою проглядається інша печітка.

⁴³ День смерті не вказаний.

⁴⁴ Далі буде.